

TEREZA FRODLOVÁ / 3. 11. 2025

Fotochemické okénko: Digitálně restaurovaný Jan Roháč z Dubé

Do kin se letos vrací film *Jan Roháč z Dubé* ve své digitálně restaurované podobě, a diváci tak mohou po téměř osmdesáti letech vidět film v původní, nezkrácené verzi. Jde o první československý celovečerní hraný film, který byl natočen barevně. Filmaři tehdy využili barevnou surovinu Agfacolor, zabavenou ke konci války při dobývání Německa sovětskými vojsky.

Dlouhá léta se mělo za to, že byl film zkrácen při svém obnoveném uvedení v šedesátých letech. Z výzkumu, který je nezbytnou součástí každého restaurování, však vyšlo najevo, že ke zkrácení došlo už na přelomu let 1947 a 1948, tedy krátce po premiéře. Film byl tehdy prodán do několika zemí, včetně Sovětského svazu, kde vznikl nový sestřih, kratší o více než 600 metrů (což je přes 20 minut). Podle sovětského sestřihu byl následně v Československu zkrácen i originální negativ, a film se nadále promítal jen v této podobě. Zda k zásahu došlo na pokyn sovětské strany, nebo šlo o rozhodnutí tvůrců či zástupců československé kinematografie, stále není jasné. Zkrácení však zásadně nezměnilo vyznění díla, a je tedy možné, že šlo spíše o dramaturgický zásah než o formu cenzury.

Ve sbírce Národního filmového archivu se dochovalo sedm filmových materiálů: originální negativ, intermediát pozitiv a intermediát negativ (duplikační materiály určené k ochraně originálu) a čtyři distribuční kopie z různých období. Dvě z těchto kopií na hořlavé nitrátní podložce sice vykazovaly silný barevný posun do červena, byly opotřebované a napadené plísní, ale jako jediné obsahovaly původní, nezkrácenou verzi filmu. Právě díky nim bylo možné film restaurovat do jeho původní verze.

Filmové materiály byly digitalizovány a vzájemně porovnány, přičemž hlavním zdrojem byl zvolen originální negativ a pro doplnění vystřižených sekvencí sloužily dvě dobové kopie. Rekonstrukce však zahrnovala nejen doplnění chybějícího, ale také odstranění pozdějších zásahů, které nebyly součástí původního díla. V restaurovaném filmu tak není obsažena půlminutová mezihra bez obrazu, která od sebe oddělovala dvě scény ve druhé polovině filmu. Odstraněn byl také nepůvodní úvodní titulek „Československý státní film uvádí film“, který se do filmu mohl dostat nejdříve v roce 1948, kdy byl Československý státní film založen. Na jeho místo byl vrácen původní titulek „Československá filmová společnost uvádí 1. český barevný film“ dochovaný v jedné z dobových kopií.

Výsledný film, složený z pěti filmových materiálů, následně prošel barevnými korekcemi a digitálním restaurováním obrazu i zvuku. Při tomto procesu byly odstraněny stopy stárnutí a opotřebení obrazu a zvuku tak, aby se výsledek co nejvíce blížil zážitku z kina v roce 1947. V rámci barevných korekcí byly minimalizovány rozdíly mezi použitými filmovými materiály. Jejich stav, zejména pak vybledlé barvy na dobových kopiích, však neumožnil úplné sjednocení a přechody zůstávají stále patrné. Pozornější divák tak může rozpoznat, které části byly v minulosti odstraněny a při restaurování se do filmu opět vrátily.

Film uvedeme spolu s historickým a restaurátorským úvodem v kině Ponrepo ve středu 5. listopadu.